

سیر فرهنگ و آموزش و پرورش در آمل

مؤلف

منوچهر دانشمند آملی

انتشارات طالب آملی

۱۳۹۵

فهرست نویسی پیش از انتشار کتابخانه جمهوری اسلامی ایران

دانشمند، منوچهر، ۱۳۱۲

سیر فرهنگ و آموزش و پرورش در آمل / منوچهر دانشمند، آمل

انتشارات طالب آملی، ۱۳۹۵

۲۴۰ صفحه عکس، نقشه، نمودار، تصویر.

I.S.B.N : 978-964-2828-30-2

کتابنامه دارد

الف. عنوان

۱. آمل - آموزش و پرورش

رده بندی دیویی: ۳۷۰/۹۵۵۲۲۶۲

رده بندی کنگره: ۹۱۳۹۵ س ۵۴/د ۱۳۵۴ LA

شماره کتابشناسی کتابخانه ملی: ۴۲۶۲۸۹۴

سیر فرهنگ و آموزش و پرورش در آمل

منوچهر دانشمند

ناشر: انتشارات طالب آملی

چاپ نخست: ۱۳۹۵، شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپخانه و صحافی: طرح نقش

شماره شابک: ۹۷۸-۶۱-۳۰۲۸-۳۰-۲

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

این کتاب برابر مجوز شماره ۱۴۲۷۶۰۰ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

به چاپ رسیده است.

نشانی ناشر: آمل، خیابان نور، فجر ۳۸، کوی کارمندان دولت

(کوچه شهید نایبجیان ۲۳/۴)، پلاک ۶۱

حق چاپ برای مؤلف محفوظ.

استفاده از این کتاب با ذکر نام نویسنده و نام کتاب آزاد است.

فهرست مطالب

عنوان	رویه
..... مقدمه مؤلف	۹
..... دیباچه:	۱۱
..... وجه تسمیه مازندران	۱۴
..... تبرستان: از دیدگاه پژوهشگران باستانی	۱۷
..... درباره شهر باستانی آما	۱۹
..... معاریف و مشاهیر شهر آما	۳۸
..... احمد بن محمد بن عبد لکر م (قداب آملی)	۳۸
..... محمد بن محمود آملی	۴۱
..... امام شهید فخر الاسلام عبدالواحد بن اسماعیل	۴۲
..... جناب لر بن محمد رفیع بن محمد امین	۴۳
..... سید محمد علی داعی الاسلام	۴۴
..... جناب محمد فرهمند	۴۸
..... مرحوم مذهب پسر مرحوم احمد سلطان دلارستانی	۵۰
..... میرزا سلیمان قادی	۵۱
..... حاجی میرزا احمد درکائی	۵۲
..... محمد تقی دانش پژوه	۵۲
..... جناب ملا محمد درکائی	۵۶
..... جواد فاضل	۵۸
..... جناب میرزا رضا روحی	۵۹

- ۶۱..... شیخ عبدالله (معروف به بیضا)
- ۶۴..... نورالله خان نوائی
- ۶۶..... جناب مهدی خان پرتوی آملی
- ۷۲..... درآمد
- ۷۳..... وضع سیاسی ایران در عهد قاجاریه
- ۷۶..... امیرکبیر میرزا تقی خان
- ۷۸..... درباره چاپخانه
- ۸۳..... تاسیس دارالفنون
- ۸۴..... دارالفنون از دیدگاه تاریخ روشن فکری در ایران
- ۸۶..... نگاهی گذرا به وراثت معارف ایران
- ۸۸..... علی قلی میرزا اعتضادالسلطنه
- ۹۰..... فهرست اسامی وزیران علوم - معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه
- ۹۴..... مدارس بزرگ ایران
- ۱۱۷..... سیر فرهنگ و نظام جدید آموزش و پرورش در شهرستان آمل
- ۱۲۴..... درباره دبستان ملی دانش
- ۱۴۸..... متن سخنرانی برای پدرم «میرزا علی محمد دانشمند»
- ۱۵۳..... دبستانهای ملی آمل
- ۱۵۷..... مطالب تکمیلی درباره نظام جدید تعلیم و تعلم
- ۱۷۱..... نخستین مدرسه دخترانه در آمل
- ۱۸۲..... تاسیس اداره معارف و اوقاف (فرهنگ) آمل
- ۱۸۷..... اسامی روسای فرهنگ
- ۱۸۹..... شرح اسامی روسای اداره فرهنگ آمل

۲۱۱	 روسای دبیرستان پهلوی آمل از بدو تاسیس تا ۱۳۲۷ شمسی
۲۱۲	 تاسیس نخستین دبیرستان در آمل
۲۱۴	 تاریخچه دبیرستان پهلوی آمل
۲۲۶	 دبیرستان هادی شریعت زاده
۲۲۷	 دبیرستان طبری
۲۲۸	 دبستان فرهنگ آمل
۲۳۱	 اسامی برخی مدارس اولیه
۲۳۸	 منابع و مآخذ

مقدمهٔ مولف

همواره بر خاطر من بود: اثری که دلالت وجودی کند و خالی از فایده نباشد، «کتابی رای آریستگان کشور» از خود باقی گذارم تا اگر گذشت زمان مویم را سپید کند و پیر را سیاه نکند.

کتاب حاضر نتیجهٔ سال‌های تجربهٔ معلمی، اهتمام و مجاهده است.

کتب زیادی مطالعه کردم و از پدر و همسر و اجدادمان که از بانیان و اولیه‌های تعلیم و تربیت جدید آشنایی فرهنگی شهرستان آمل بودند استفادهٔ زیادی نموده و کسب معلوماتی از آنان کرده و منابع و مآخذ آنرا پرسش کرده‌ام. تحولات و دگرگونی‌های جوامع تا حدودی از این رهگذر روشن می‌شوند. سخن به گزاف نگفته‌ایم، چه مقام تربیت سیر حکمت در کشور و به‌خصوص شهرستان آمل تا به پایه‌ایست که رسطر فاسوف شهیر یونانی آن را خواسته‌های حکمت باستانی دانسته که به نام اریجاز و درستی اندیشه‌ها از خطر زوال و نابودی نجات یافته است.

اظهار مطلب از باب تواضع و فروتنی در اطراف هدیهٔ کتاب حاضر یا به اصطلاح امروزی کادو، هر قدر که فصیح و بلیغ باشد به آن پایه و مایه نیست که ضرب المثل پر معنای «ران ملخ افاده مرام می‌کند» و منظور متکلم را در بیان مقصود می‌رساند. غرض این است که خواندن کتاب حاضر در روشن

کردن ذهن خواص و عوام تاثیر زیادی دارد زیرا که خواص از آن لطف و زیبایی درک کند و عوام به وسیله آن به مقصود گوینده و نویسنده نزدیکتر می‌شوند. ادوارد هربو سیاستمدار فرانسه راجع به معرفت و دانش می‌گوید: «معرفت همان چیزی است که پس از خواندن همه چیز و فراموش کردن همه چیز در دماغ به جا می‌ماند». فکر می‌کنم راجع به سیر حکمت هم اجمالاً می‌توان گفت: نمادی از قرون و اعصار و از حوادث و اتفاقات گذشته و فراموش کردن آن حوادث و اتفاقات، در افواه و اذهان مردم برجای می‌ماند. در ابیات شعر ذیل:

آماد سازی کتاب سیر حکمت همراه با بیش از سی سال معلمی در ایران زمین با عشق آغاز شده است.

دل نهادم بطنای عرش ولی	چه کنم با دراز دستی عشق
ندهم دل به حسن شامد عین	من وذوق و الم پرستی عشق
نیست شو در وجود خود «دانش»	وآنکه اقرار کن به هستی عشق

منوچهر دانشمندآملی - دانش آید، ماه ۱۳۹۴ خورشیدی

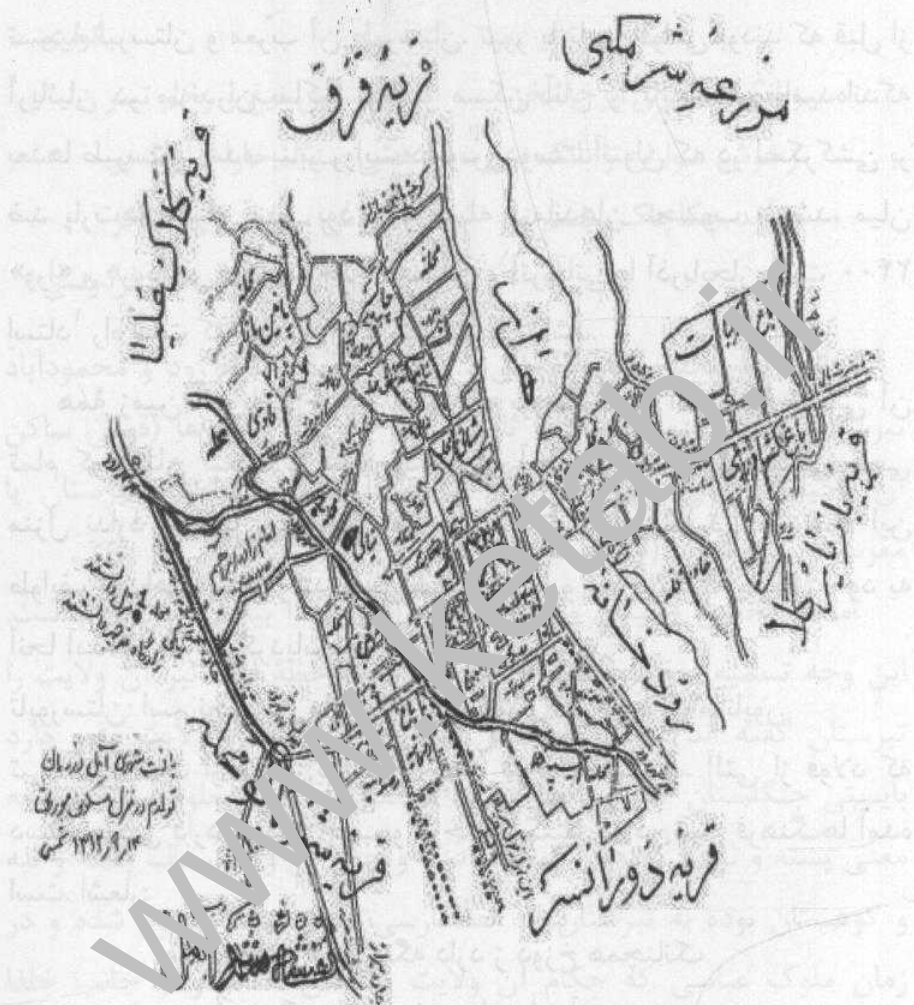
عده‌ای از فرهنگیان عزیزم در آموزش و پرورش شهرستان آمل از من خواسته‌اند در مبحث تعلیم و تربیت در تمام سطوح فرهنگی بخصوص پیدایش مدارس با نظام جدید در شهرستان آمل، از بانیان و مدیران مدارس و معلمان مطالبی بنویسم، اگر حرفی برای گفتن داشته باشم به رشته تحریر در آورم و قول دادم که این کار را بکنم و شروع کردم:

نکته اول اما وقتی که به آمل آمدم و خواستم قلم نوشتن را در دست گیرم موضوع همواره در ذهنم مرا به خود مشغول می کرد و آن اینکه: چرا بنویسم و چه را بنویسم و بالاخره اینکه نوشتن چیست. این را پیشتر بگویم که من خودم را نه نویسنده می دانم و نه ادعائی در این زمینه دارم. اما به نوشتن عشق می ورزم و از خفا تراوش های قلم دیگران لذت می برم همین عشق همراه با ذره ای هوش و سرسوزنی ذوق و جرات نوشتن باعث گردید تا نوشتن را تجربه کنم. با اندک سال گرفتن و کلی ارفاق به خودم. می دانم و می توانم که نوشتن کم و بیش به حرفه دوم من تبدیل شده است. حرفه اول من تدریس ریاضیات دوره دوم در دبیرستان های البرز و تهران بود تا زمانی که باز نشسته شدم و از سال ۱۳۸۴ شمسی برگشتن کردم به زادگاه خودم، آمل، و باید اضافه کنم که در دوران تحصیل دبیرستان، نطق و بیان مطالب سیاسی و اجتماعی که متداول دانش آموزان از شانزده سال به بالا بود و نوشتن مطالب مذکور را تجربه کردم. اینها را از این جهت گفتم تا خواننده بداند که اگر با ضمیر اول شخص آغاز کردم ساختن «مقدمه» ای بود که بتواند در خدمت متن قرار گیرد. نوعی تلاش برای حرکت از فرد به جمع و از جزء به کل. در یک کلام، نه برای نمایندگی کردن دیگران بلکه خزیدن

طبیعی در جلوی دیگران، دیگرانی که نوشته‌اند و می‌نویسند و با نام‌هایی چون نویسنده، شاعر و مورخ شناخته می‌شوند.

نکته دوم: رابطه تنگاتنگ میان نوشتن و اندیشه و اندیشگی. نمی‌توان قلم چرخاند و چیزی مکتوب آفرید. به سخن دیگر نوشتن، تجلی رابطه گسست‌ناپذیر و همواره تکرار شونده میان واژه اندیشه است. اندیشه، فقط سوار بر توسن چیزی نیست جز بیان اندیشه. اگر اندیشه دریائی بیکرانه است، پس نوشتن نیز میدانی است بس فراخ و بی‌حد و مرز، نوشتن در هر شکلی عرصه شود نوعی ثبت نبض زمان است و از این طریق نویسنده با هم‌روزگاران خویش باب گفتگو می‌گشاید و در همان حال چیزهایی را برای آیندگان «آورد» می‌کند. یعنی «نوشتن» پلی است که میان حال و آینده زده می‌شود و اگر نااهم نویسنده نقبی به گذشته و آینده را هم بچیند نوشتن برای نویسنده پیش از هر چیز یک نیاز است. این نیاز به دو عامل عمده مشروط می‌گردد: آگاهی و احساس وظیفه بی‌آنکه فراموش کنیم بدون توان در راه ارضای آن نیاز گم برداشت. از مجموعه این شرایط نویسنده به امکاناتی دست می‌یابد که برای همه مردم فراهم نیست. مثلاً نویسنده به امکاناتی و به اقتضای خصلت دارد و فزایش نگاهش به مسایل با دیگران تفاوت دارد. نگاه وی حاوی «اشعه ایکس» است؛ می‌تواند به درون پدیده‌ها نفوذ کند و تصویری قابل رویت در برابر دیگران به وجود آورد. از همین جاست که نیاز انسان‌ها به نوشته‌ها بطور کلی و آنچه از قلم دیگران تراویده پدید می‌آید و گونه‌ای فعالیت ظاهر می‌گردد که خواندن نام دارد پس نوشتن برای خواندن است و خواندن و نوشتن را به امری اجتناب‌ناپذیر مبدل می‌کند. این رابطه اگر از توازن و تعادل برخوردار نباشد هم نوشتن به امری دشوار و دردناک تبدیل می‌شود و هم خواندن ره به جایی نمی‌برد. از همین‌روست که «ژاکوب گریم» ادیب و زبان‌شناس آلمانی می‌گوید: «نوشتن

برای مردمی که نمی‌خوانند غم‌انگیز است. نوشتن روغن کاری چرخ دنده‌های مغز و شعور انسان‌ها است. اهل قلم را وجدان بیدار جامعه می‌شناسند.»

نقشه آمل

جمعیت حدود ۱۴۰۰۰ نفر در زمان تولد من «۱۴ آذر ماه ۱۳۱۲ شمسی»

قبل از اینکه از شهر تولد آمل بنویسم بد نیست که از مازندران بنویسم: مازندران سرزمین همیشه سبز.